

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Consilia || Salomonis, || Sive || Collecta Salomonis || Axiomata

Maxime Necessaria Homini, ut se ipsum sapienter dirigat ; E Gallico In
Latinum versa, revisa & amplicata per Auctorem, cum Indicibus
necessariis

Cureau De Lachambre, Pierre

Coloniæ Agrippinæ, 1694

Articulus III. De Regimine Cordis & Passionum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37935

Gloria veræ constantiæ nobis multum constat, sed parum distat ab ipsa infelicitate, si exinde æstimationem acquiramus, quod simus duri & inexorabiles. *Qui mentis est dura, corruet in malum.*

ARTICVLVS TERTIVS.

De Regimine cordis, & Passionum.

REGULA PRIMA.

Cogitatum tuum habe in preceptis Altissimi, & ipse dabit tibi cor. Eccl. 6.

PARAPHRASIS.

Optima Regula quam quis potest obseruare contra suas passiones est aspicere Deum, & se applicare ad cognoscendam suam voluntatem, ipsique fideliter & inuolabiliter obedire. Deus tibi dabit è contra tale cor, quod erit dignum donum sua magnificentia & potentia, & quod sicut illud Salamonis extensum per animositatem & amorem ultra

*Oratio
sapientie
Optima
43 41*

*trà limites Oceani habebit sui chara-
eteris immensitatem.* Dedit Deus Sa-
lamoni latitudinem cordis, sicut are-
nam quæ est in littore maris. 3. Reg. 4.

REFLEXIO.

SQualidissima & indignissima diffor-
mitas, quæ nobis ex errore naturæ
accidere possit, est, habere cor nimis an-
gustum.

Illi qui tali præditi sunt, quamvis
mundus illos adoraret, sunt tamen pau-
væ æstimationis, ubi enim cor est angus-
tum etiam reliqua ita sunt disposita
despectum fortunæ.

Per animosum verò cor mensuramus
homines, & ex eo judicamus, quod in
civitate etiam numerosissima pars habi-
tantium debeat vocari plebs & minor
populus.

Alii autem qui majori dignitate præ-
valent, non propter purpuras & tiam
excellunt; Si non fuissent inter nos ho-
mines magnæ animositatis, non habuis-
semus Principes. Et non fuissent Do-
mini & Monarchæ mundi constituti,
non fuissent inventa tam magna corda
quàm ipse mundus. Co

Cor horum hominum est cor quod Deus ipsis dedit : hoc donum est in suis manibus, aspice, adspira, & conare ad minimum formare tuum corin sui exemplum, & dare ad cognoscendum in tuis actionibus aliquos actus sui characteris, qui est sicut dixi, una animosa & magnanima bonitas.

Habe animum & nihil age, quod tuam possit lædere conscientiam vel reputationem ; honorem tuum dilige, & observa has duas leges : esse incorruptibilis & intrepidus.

Non permitte ut avaritia, vel aliqua timida spes tuam animam in servitutem deducant, sed ut solus amor tuæ obligationis sit principium tuarum actionum. Posside tuam libertatem, & fruere juris proprii Deo solo, id est nihil facere, ex timore aut avaritia. Vivas tibi independens à rebus mortalibus, & solutus à tuis passionibus, elevatus super omnes favores & promissa fortunæ, & super hujus minas ; invincibilis omni violentiæ & adulationi.

Sed junge ad istam firmitatem animi
omnia

omnia quæ potes dulcedinis & naturalis gratiæ.

Nihil perdendo de tuo animo, conare devenire ex amore & benignitate, quod aurum firmissimum inter metalli per ignem devenit, scilicet tractabile, & capax ad recipiendum omnes figuras.

Ut quisque in tuis suas inveniat inclinationes sine suis erroribus. Accommoda te inclinationibus aliorum hominum, ipsorum moribus, negotiis, opinionibus, & non timeas, quod per hanc complacentiam te nimium humilies. Recordare quod ille sit nobilior & habeat primum gradum honoris in societatibus, qui promptior est id velle, quod ipsa honestas in qualibet occasione fieri cum bona gratia requirit.

Verum quidem est, quod tua inclinatio debeat esse inclinatio alicujus hominis prudentis, semper eadem & semper æqualis, sed ista laudabilis æqualitas consistit in eo, ut cum constantia aliorum sequatur inclinationes, & se conformet ei statui in quo invenit eorum animas in diversis accidentibus vite mortalis.

Scias

Scias quid ipsos confoletur, & quid ipsos affligat, & tanquam in communi causa cum ipsis affligaris. Per veram sympathiam sentias eorum poenas, & monstres ipsis in tua facie & in tuis verbis signa sincera hujus generosæ conformitatis.

Obserua dignè & fideliter regulas amicitia: nam non est magna virtus, amare homines ob splendorem fortunæ vel ob pulchras qualitates ipsorum naturalis ingenii, sed crede quod immensa magnitudo alicujus animæ nobilis consistat in verò amore eorum, qui nos realiter amant, cujuscunque etiam sint ingenii aut conditionis.

Habe in his opinionem Salamonis: Hoc enim particulariter in suo regimine admirabatur, quod pretiosæ amicitia contractæ cum tot principibus, quos in mundo cognovit, ipsum non impederint teneram habere affectionem pro sua aula officialibus, & etiam pro minimis sclavis, qui in sua domo laborabant, & à quibus se amari agnovit.

Credidit quod fidelitas & amor servorum

vorum non rectius possit recompensari
quam per amorem Domini, & quo
cor minimi etiam homuncionis, dum
sincerè & absque interesse suum Regem
amat, non minùs valeat, quàm cor ipsius
Regis.

Aspiciabant eum tanquam Patrem
& pulchrum exemplum suæ prudentiæ
& fidelitatis fuerat quod ita egerit, ut
nemo intrasset aut mansisset domi suam
qui ipsi non fideliter servivisset, & ne
mo exivisset, qui non fuisset dives.

Ipforum fortunam numeravit in
sua propria negotia, & habuit dispo-
sitionem, quasi felicitas sua cessaret, dum
videret aliquem domesticorum huius
suæ felicitatis partem non habere, &
qui in oculis suis gereret aliquod signum
tristitiæ, & inquietudinis.

De reliquo unum principale & prin-
cipale exercitium tui officii sit, pro-
mereri & lucrari eorum amorem & ve-
luntates, qui tibi obedire tenentur.

Qualecunque nomen Principis aut
Domini vel Magistratûs tu geras in al-
qua Provincia aut Civitate, crede quo

nullam habebis auctoritatem, & nihil obtinebis, quàm possidendo tuorum subditorum & subjectorum eorda.

Nam pro obtinendo amore populi prima lectio est illos amando nihil aliud amare, quàm ipsorum personas, & nihil aliud cum benignitate quærere, quàm complacentiam habere illis absque spe alicujus interesse benefaciendi.

Mala & difformis ars est fingere amorem, & ludere in teatro hujus mundi personarum alicujus amici per promissiones & civitates comicas, tali enim arte nihil aliud addiscitur, quàm alium & se ipsum decipere.

In hac arte aliorum corda lucrandi, magnum secretum est amare naturaliter absque omni arte & reflexione, & ita dicendo absque omni virtute. Amor enim eò potentior est supra aliorum hominum voluntates; & plus virtutis & admirationis habet, quando sine apparentia alicujus virtutis bonum operatur, quasi suum naturalem solummodo sequeretur instinctum.

Charitas ipsa divina non est perfecta,
quàm

*omnibus
sapient.
C. 17
173 41*

quàm quando transformatur in natura
alicujus personæ charitativæ , & de
venit ejusdem pondus & inclinatio.

Quamvis ex tuis importantioribus
obligationibus sit exercere justitiam
fac tamen taliter , ut clementia sit in
parabilis à tua persona , & ingrediaris
ad omnia tua consilia.

Sis severus in tuis verbis & actio-
nibus , quando id necessitas requirit ,
non utaris tuis manibus , quàm dum
cesse est distribuere favores , & tua li-
gua non serviat tibi , quam ad promul-
cianda decreta misericordiæ & amoris.

Non tene pro inimicis qui sincere
fliguntur , quod tibi causaverint aliquam
displicentiam ; Et quando est necesse
punire aliquam personam criminaliter
non da ipsi , si possibile est tantum tem-
poris , ut possit coram te dolere , & re-
cursum habere ad tuam benignitatem.
Si ipsius lachrymæ & dolor te præve-
runt , crede quod perdidideris jus tuæ cho-
leræ , & conare imitari Dominum om-
nium Regum & Judicum , qui non pe-
nit peccatores quàm in tempore eorum

super

Superbia, & qui nulli æternam imponit
infelicitatem, quàm quia etiam perpe-
tuò amavit malitiam.

Considera quod errores criminalium
personarum comparentur miseriæ pau-
perum qui degunt in tua civitate. Est
enim parva & imperfecta misericordia
dare his eleëmofynam & dare illis simul
laborem; absolvere illos, & non dare
illis simul innocentiam, & non demere
modum & inclinationem cadendi in
priora peccata. Sis etiam quisunque,
cui Deus largitus est aliquam authorita-
tem, conserva illas tres regulas, quas ve-
ra charitas præscripsit. Non fac paupe-
res per tuas violentias; Subleva eos per
dona, qui in pauperie constituti sunt;
& fac ut impedias per tuam vitam, ut
non recidant in priores suas misérias,
sed potius in labore vivant.

Neminem per tua exempla ad ali-
quod crimen commoveas, sed fac per
tuam justitiam, ut quilibet timeat esse
criminalis & fac per tuam benignitatem,
ut quilibet desideret esse felix, quod nul-
lum commiserit crimen, & ut populus
E fruatur

fruatnr libertate, nec in alio, quam
suis sibi complaceat obligationibus.

Aspira ad hanc supremam felicitatem
ut possis verè dicere, quod nemo sit
tuo dominio, & nullum scias, cuius
manus sint inutiles, & mores ad decus
mentum Reipublicæ.

REGULA SECUNDA.

*Omni custodia serva cor tuum, quoniam
niam ab ipso vita procedit. Prov.*

PARAPHRASIS.

*Major & principalis cura tibi sit, conser-
vare tuum animum cum sit prin-
cipalis origo tuae vite.*

*Quando habet aliquam apprehensionem
etiam relique corporis partes habent
bunt; nihil in tua persona aut de
poterit gaudere verà felicitate, quan-
diu animus non est quietus.*

*Rege tuas passiones, post concupiscentiam
non eas, & à voluntate tua averte
quia hac est tuus verus inimicus, qui
querens aliud, quam sua desiderat
cum impatientia, ut per suas irregu-*

*lares inclinationes nascantur in tua
persona bella intestina, confusiones, de-
sperationes, & ipsa mors.*

REFLEXIO.

Passiones sunt aliqua naturæ prudens
inventio, quæ homini voluit tot
dare virtutes extraordinarias pro iis oc-
casionibus in quibus audacter rem ag-
gredi debet ad rejiciendum aliquod ma-
lum damnosum aut acquirendum ali-
quod bonum, quod cum pœna acquiri
potest.

Quando hic invisibilis ignis in suis
venis accensus est, plus valet, quàm ille
ipse, & nihil facit, quod tum temporis
non videtur esse miraculosum.

Exeunt ex ejusdem accenso sanguine
quædam scintillæ & flammæ, sicut quæ-
dam cuspides quæ penetrant ipsius cor,
& quæ per motus improvisos ipsum ad
audaces impellunt actiones. Currit, aut
impetuositas ipsum pellit, ita ut nihil
difficile inveniat, & non possit credere,
esse aliquid invincibile, & nihil fortius
aut potentius, quam ille accensus ignis,
qui ipsum inanimat.

E 2

Infc.

*omnibus
sapientibus
QW
73 48*

Infelicissimum est, quod hæc vires in
 homine inclusæ sint contrariæ ipsi ho-
 mini, sunt enim seditiosi & crudeliter
 domestici. Quos si non semper in cate-
 nis retinet, perdit se ipsum; & si illos
 non tenet tanquam Sclavos, per vim
 necessitatem devenit eorum victima.

Passiones quæ sunt per æternam pro-
 dentiam cordi humano affixæ, sunt
 sicut leones, aut magni pretii equi alligati
 ad currum cuiusdam Victoris.

Quando noster animus est exemptus
 à crimine, independens ab aliquo inter-
 esse privato, & Dominus suarum pas-
 sionum, est in hoc sæculo quodammodo
 victor mundi, imago magnitudinis
 & majestatis divinæ, conductus per
 superba monstra ad gloriam & immor-
 talitatem, nec est in natura magnificen-
 tius spectaculum, nec dignius visu & ad-
 mirationi Angelorum.

Sed si durante triumpho alligati equi
 rumpant frena, & eripiant habenas
 manibus conductorum, nihil infelicius
 & funestius videri potest; Ipsum trium-
 phum in præcipitia trahunt, & hic Vict-

& triumphator, quem populus aspici-
bat, & admirabatur, nihil aliud est
quam latus furiarum, & triste exem-
plum levitatis humanarum virtutum, &
omnium magnitudinum Vanitas.

Passiones quidem sunt à Deo, exces-
sus verò qui supervenit, ex peccato pri-
mi hominis.

Opus ipsum fuerat sanctum & purum,
dum originem sumpsit ex manibus Crea-
toris; Sed ignis infernalis se immiscuit,
& noster planctus non potuit illum ex-
tinguere, quamvis à tempore quo fue-
rat accensus, non cessaverimus plangere.
Malum hoc jam duravit circa sex mille
annos, durat adhuc in hodiernum diem,
& ex eo nascuntur omnes nostræ infeli-
citates; hi tamen torrentes lachryma-
rum qui currunt super terra, & ex qui-
bus multitudo infinitarum inventio-
num, quas impendimus ad eas retinen-
das, nihil aliud effecerunt, quam auge-
re aquas, & earum cursum fortio-
rem reddere.

Nostra anima missa de coelo in hunc
inferiorem mundum ingreditur domum

E. 33

adifi.

consilia
sapient.
OIT
173 41

ædificatam de terra in corpus compo-
tum ex materia corrupta & lutea imple-
tum meris puncturis mortis & peccati

Vapores hujus corruptionis formam
in nobis tenebrosam nubem, quæ nos
coperit horrore & obscuritate, & quæ
nos facit (nescientes quæ de ratione
quasi semper internè tremere.

Nostre passiones involutæ his nubibus
ibidem calciant, & accenduntur, & non
exiunt quam sicut tonitrua & fulgura.
Hos turbulentos ignes pellit imaginatio
impulsa & accensa, hæc imaginatio
subleuat cogitationes & voluntates
nostre animæ.

Anima verò immortalis sequitur
hunc instinctum, & progreditur, quæ
ardor & furor illam deducunt. Proponit
& concipit cœcè opiniones inconsideratas,
spes stultas & deceptibiles, desideria
impetuosæ, currit, & in precipitationes
devolvitur, & hæ non sistentur, usque
dum illa in infelicitates demergitur,
& perditur in abyfso criminum & lachrymarum.

Quod pejus est, quando ita involuta est

ta est, pudet illam se extricare, cadit ex infania, & permanet ex superbia; Implicata tenebris, repleta erroribus, immersa luto, & oppressa catenis; alligata per falsas impressiones suis moribus, & suis ignorantibus devenit triste spectaculum cœlo, quod cum commiseratione contemplatur hanc imaginem Dei in tam deplorabili statu.

Tempore innocentiae passiones non elevantur, quam ex mandato rationis; Tempore prudentiae & sanitatis christiana passiones non elevantur, quam infra rationem; sed libertino tempore supra rationem elevantur.

Hæ tempestuosæ tenebræ coperiunt totum hominem, & diffundunt turbationes, & obscuritates usque ad supremam hominis regionem.

Passiones sunt fortes, sed tu pariter es fortis & fortior illis, possum cum ratione dicere saltem de homine prudente, & de omnibus magnis viris, quod habeant contra hos inimicos domesticos tres potentes succursus, id est tria beneficia sanctificata à Creatore per ip-

fam gratiam, scilicet bonam naturalem inclinationem, audaciam, & prudentiam.

REGULA TERTIA.

Sortitus sum animam bonam, & veni ad corpus incoinquinatum.

Sap. 8:

PARAPHRASIS:

Inveni in me, dicit Salamon, ab infamia mea omnes qualitates excellentis nature; quæ non sunt fructus mei laboris, nec dona fortuna: Deus qui regit accidentia nostra. natiuitatis & vultus mihi eas largitus est, sunt opus suarum manuum, & donum sui amoris antiquius, quam ego ipse.

REFLEXIO.

EXcellens & pulchrum naturale donum alicujus hominis non aliud est quam excellentia & pulchritudo alicujus animæ nobilis communicatæ passionibus.

Et sicut tales animæ possident eam nobilitatem & magnitudinem ab infamia sua; Sic quando corpus ingreditur

titr, jam habent potentiam juvandi natura-
turam & ejus temperamentum compo-
nendi, & hæ sunt illæ, quæ impressioni
de suis viribus & de sua benignitate for-
mant imaginationem & dant caracte-
rem Organis.

Diffundunt ex se ipsis suas qualitates
extra se, & tantum de suo igne divino,
& de suis inclinationibus cælestibus ad
miscendum sanguini & corruptis passio-
nibus, quantum possunt contribuunt,
nec non per istam felicem mixturam de-
primunt venenum corruptionis, & mor-
talem violentiam ejus infirmitatis, quam
ibidem inveniunt.

Hæ pura astra habent influentias,
quæ in secreto se insinuant inter flam-
mas damnosæ libertatis, & temperant id
quod ardentius est in eorum furoribus,
& quod irregularius est in eorum passio-
nibus.

In pluribus personis videtur talis mo-
deratio & puritas, quæ dant credere,
quod apud illos nulla macula remaneat
peccati Adami. Nihil nisi pulchrum vi-
detur in eorum passionibus, nihil quod

E. 5;

non,

non videtur se accommodare spiritui, nullæ aliæ quàm inclinationes spirituales.

Quod ex eo provenit, quia hic spiritus sublimis per commune privilegium omnium perfectarum existentiarum, habet quoddam potens secretum, cuius tantum umbra est magnes elevandi terra, & ad suum polum attrahendione quod tangit.

Passiones taliter tactæ per virtutem alicujus nobilioris animæ se vertunt versus cælum, & non aspirant ad aliud quàm ad fines honestos & laudabiles. *Vir sapiens fortis est*, quia nihil habet in sua persona, quod se his motibus opponeret & eos sequi denegaret.

REGULA QUARTA.

Melior est patiens viro forti; Et qui dominatur animo suo, expugnatore Urbium. PROV. 16.

PARAPHRASIS.

Sufficit ad esse Dominum suarum passionum & desideriorum, habere animum, & amare verum honorem.

Animus continet duas virtutes, formidinem scilicet & patientiam, & hæ sunt quasi due partes ipsum componentes & distinguentes ab alijs nostra natura perfectionibus.

Per fortitudinem resistimus hominibus & nostris extrinsecis inimicis; per patientiam vero nostris passionibus & domesticis inimicis.

Victores hominum admirationi sunt & coronantur in terra, sui ipsius verò in cælo, & omnes triumpho ac corona immortales pro his preparantur.

Fortitudo illorum digna est ejus estimationis quam habet in mundo; Patientia vero horum, quamvis mundus eos non æstimet, plus valet, magis est necessaria, & dignior omni honoris & estimationis.

Utraque fuit semper collocata in primo gradu virtutum moralium, & hæ sunt que nomen Magni dederunt Constantino & Carolo Magno, & quæ proposuerunt admirationi & adorationi antiquos heroes. Sed si tantum ad unam harum virtutum adspirare potes, elige

eam, cui Sapientes & Philosophi tribuerunt praeserentiam, & nota in istis regulis ea verba, quae visa fuerunt scripta in insignijs quorundam magnorum Principum, & quae omnes excellentes animae apud se ipsas sculptae inveniunt prolemmate. Melior est partem viro forti, & qui dominatur animo suo; expugnatore Urbium.

REFLEXIO.

SI quis interrogat quid sit anima, quilibet respondebit, quod aliquo facillimè possit decipi, & accipere apparentiam pro veritate.

Multi se ipsos deceperunt, dum in malum posuerunt in numero febrium ardorem corruptae naturae, credentes nil aliud esse quam inflammationem bilis, quae adveniente aliquo objecto cholerae inopinatè accenditur, & accedendo imaginationem, & turbando habitus mores corporis, transcendat rationem, & inconsideratè in pericula impellat hominem.

Non est in numero passionum, sed earum Dominus; Natura ipsum retinet

in medio earum, non tanquam criminali inter suos complices, sed tanquam victorem inter suos sclavos, ad hos in obsequio retinendos, & assuefaciendo ad labores. Ipsorum ardor differt ab istorum, habent tamen proprietatem ad illi serviendum.

Aliqui sibi persuadent, quod is quem nos verum animum vocamus, sit quidam Angelus militaris, qui in conflictibus ingreditur animos heroum, & ibidem illa, quæ nos admiramur, miracula producit.

Alii, quod sit solummodo inspiratio aut instinctus hujus Angeli, qui corda militum inflamat, & qui ipsos movet exercitus.

Sapientiores rectè judicant, quod sit flamma spiritualis accensa per Creatorem in suprema parte nostræ animæ, sicut quædam stella in majori loco firmamenti. Flamma pacifica & benè ordinata, sublimis, incorruptibilis, ardens, pura, & foecunda, semper cœlestibus adhærens, & semper in terris occupata per emanationem influentiarum necessariorum

riarum ad conservationem quietis & v
tæ populorum.

Sed qualiscunque sit animus, ne
crede tamen, quod idè ut sis animosus
etiam obligeris ad accipienda arma, &
quærendos inimicos in Provinciis lon
ginquis: Maneas ubi es, & bellum mo
ve tuis passionibus, & plus operaberis
quam illi qui gladio utuntur.

Dum injurias condonas, & per gene
rosam patientiam suffers omnem despe
ctum & calumnias, plus efficis quàm mi
les qui quærit vindictam; Et magis ho
noricum tibi erit, restringere excessum
Choleræ, aut rejicere aliquas te ad pe
catum allicientes adulatorias cogitatio
nes, quàm destruere integros exercitus
& occupare civitates.

Tua gloria non sit deprimere alios
coram te; Sed in te ipso magna parare
& habere supra eos aliquam elevationem
independentem ab eorum casu & infeli
citate.

Dum transgrederis tuas irregulares
impatientias, & motibus resistis, qui te
ad actiones timidas & prohibitas com
mevent

movere vellent, tuum facis crescere meritum & virtutem, dum enim extraneos vincis inimicos, omnia in te crescunt. Interitus alicujus exercitus minuit numerum hominum, sed non addit nec unicam spiritam ad altitudinem tui corporis, nec unum gradum perfectionis tuo spiritui.

Unico verbo, aestima patientiam, non tamen despiciendo animositatem, quæ quamvis non tantum, quantum hæc victoriosa patientia valeat, confiteor tamen, quod multum valeat, & quod mereatur admirationes, quas tot sæcula pro ipsa habuerant, sed ut sint perfectæ, non debent seperari, quia quasi duæ sunt partes veri, animosi, & perfecti entis, quod ipsa separatio necessariò denigraret, aut annihilaret.

Non inveniatur animositas aut nobilitas, vel alicujus animæ suprema magnitudo, ubi hæ duæ virtutes non sunt conjunctæ: Earum solummodo unio habet potestatem deducendi hominem ad eminentem gradum alicujus gloriæ heroicæ, & dandi illorum actionibus hunc
divi-

divinum splendorem, qui mundum
obcæcat oculos; & qui famam cogit
qui de ipsis omni tempore & omnibus
nationibus.

Est certò res illustris, valde laudabi-
lis, & populis veneranda, quando a-
mositas in principe impulsâ per hunc
ignem cœlestem, transit in aliquo con-
fictu impune per medium furientis
mortis, & currit per inversum exerci-
tum ad victoriam, quæ ipsum eò vocat
& conducit.

Pari modo est aliud magis rarum spe-
ctaculum & dignius publicæ admiratio-
nis, videre Principem in medio trium-
phi & successuum, inter gloriosiores
licitates vitæ humanæ scire despiceret
quod possidet, & declarare apparenter
per suam modestiam, & fidelitatem suam
vitæ, quod potius omnia vellêt perdere
imperium & totum mundum, si illud
haberet, quàm committere aliquem
actum injustitiæ.

Sed videre hæc duo miracula simi-
lita, & conjunctum unum alteri in eo-
dem victore, nempe vincere inimicos

& vincere se ipsum, crescere in moderacione & prudentia per ipsos conflictus, crescere in bonitate per auctas victorias, expugnare urbes, & lucrari corda, esse amabilem & formidabilem hominibus; est absque dubio, videre rem floridissimam & pulcherrimam visu sub coelo.

Vera opinio hujus animositatis conjuncta est in his duobus verbis: Potius mori quam timere homines, & fugere ante exercitum. Potius mori quam non fugere pericula, quæ conscientiaë minuuntur, & præferre interesse alicujus amoris proprii, vel timidæ passionis præfidelitate ad quam obligamur.

Si non es hujus conditionis aut inclinationis, ut possis primum dicere; Aut si tua professio particulariter subiecta legi Evangelii tibi imponit omnes condonare injurias, crede, quod sit Princeps fortior ipso Cæsare, & illuminator à Deo omnibus Prophetis, qui securè asserit; *Quod Melior sit patiens viro forti, & qui dominatur animo suo: Expugnator urbinum.*

R E-

REGULA QUINTA.

Vapor virtutis Dei, & emanatio claritatis Omnipotentis; Candor lucis æterna, speculum Dei Majestatis. Sap. 7.

PARAPHRASIS.

Inter Perfectiones divinas, & quæ ipsi reddidit æternaliter in se ipso quiescit est ipsa prudentia: & ex eo deducitur tertium remedium, quod nobis presentat contra turbationes, & irregularitates, quas nobiscum circumferimus, & quæ nascuntur ex nostra infirmitate.

Hæc prudentia supernaturalis est, & sua virtutis communicata humanis passionibus, & diffusa usque in membra earum corruptionum & tumultuum, ut faciat ingredi pacem & sanctitatem.

Pax Sanctorum ingreditur in nos cum ipsa prudentia, & intentio Dei, ut non remanendo in nostra anima ullâ agitatione aut maculâ, ipsa denique fiat speculum, in quo ille possit videre extrinsecus suam divinam personam christi.

chritudinem, & se ipsum cognoscere,
sicut se ipsum in suo Verbo aternaliter
cognoscit: Speculum Majestatis Dei.

REFLEXIO.

Pulchrum naturale debilitat passio-
nes; Animus eas vincit; Prudentia
ipfas elevat, & per transformationem
miraculosam illas permutat in virtutes,
& sanctificat id, quod in ipsis criminale
reperitur, magisque contrarium gratiæ,
ut eas suaviter obedientiæ submittat.

Volo dicere, quod dum lex tibi de-
clarat voluntates Creatoris, & nos cogit
iisdem obedire, prudentia huic obliga-
tioni adhibet inclinationem, & producit in
nostro animo certos motus deliciosos,
qui nos agitant, & qui faciunt resilire
nostras passiones, ut nobiscum adspirent
ad felicitatem id faciendi, quod Deus
vult, & eas ad servitium & honorem Dei
impendendi.

Uno verbo lex nos obligat, gratia
nos juvat, & prudentia nos eò deducit
ad observandum divina mandata.

Ex eo quod homo illuminatur per
radios

radios hujus auroræ, invenit suam quæ
 tom & gaudium in exercitiis justitiæ. quo cr

Quidcunque ipsi proponitur, quæ
 facere justum videtur, statim etiam suam
 inclinationem habet id faciendi, quæ D
 ratio mandat, obedit ex amore, ob prude
 gationem habet pro complacentia, ob merea
 dientiam pro libertate, & fidelitatem ratione
 sua inclinatione.

Anima sua bonum sine hæsitatio ejusd
 appetit, & illud perficere in se sumit, quisq
 ne bello interno, & aliqua differentiæ pit i
 aut negotio cum suis passionibus, qui.
 domestici inimici non sunt amplius
 qui fuerant, ipsa prudentia transform
 totum hominem.

Hæc anima sapiens format mag
 intentiones, & eas ad finem deduc
 adspirat ad honorem immortalem, &
 currit, sed sine commotione, non Si v
 sed portatur, ipsique ardores sanguinis
 & flammæ ambitionis desiderioru
 antea tam turbulenti & rebelles sunt
 læ, quæ ipsi inserviunt loco sclavoru
 & quæ illas portant in hoc triumpho

In quo apparet id, quod magis dicitur

num est inter opera potentiae Dei, eo die
quo creavit orbem, nempè homo, in
quo totus homo conspirat ad amandum
suam obligationem & virtutem.

Deus aliquibus gratis largitur suam
prudentiam, ab aliis autem vult, ut eam
mereantur. Major pars illam per ora-
tionem obtinuit; & medium securissi-
mum illam obtinendi est audire consilia
ejusdem Sapientiae. Estque ex eo jam
quisque sufficienter prudens, dum inci-
pit illorum instructiones & regulas se-
qui.

REGULA SEXTA.

*Zelus & iracundia minuunt dies, &
ante tempus senectam adducet
cogitatus. Eccl. 30.*

PARAPHRASIS.

*Si vis dignè servire Deo, & usque ad
mortem conservare devotionem & in-
nocentiam, fac id quod sapientes fa-
ciunt, pro conservanda sanitate: possi-
de pacem internam, & ne perturberis
ullo negotio aut passione; zelotypia,
cholera, invidia nil aliud in homine
efficiunt,*

efficiunt, quàm ut destruant suam
 salutem, & minuant suam vitam. Ex
 cessus affectionis aut applicationis
 aliquod negotium quamvis laudabile
 perficiendum, non minus est pericu-
 losus, quam alie inquietudines; om-
 nis enim violentum in nostra anima
 impellit ad peccatum, & nos trahit
 ad ipsam sepulturam. Nihil immo-
 tale aut gloriosum, quam quod
 tranquillum.

REFLEXIO.

CAve ab omni nimia complacencia
 cujuscunque rei, etiam tuæ obli-
 gationis, pariter ab omni forti cogitatione
 & applicatione cum impatientia & ma-
 jori desiderio.

Habetantùm moderationis & pers-
 istatis supra tuam personam, ut possit
 te dici, quod negotia tua cum ratio-
 ne tractes, quod opereris cum inclinatio-
 ne & complacencia, & quod respicias
 successus cum indifferentia.

Non dico ut sis insensibilis. Oportet
 ut habeas passiones, & ut tuæ passiones
 sint ferventes. Oportet ut tui equi-
 tati

cernè impellantur ad cursum. Te por
debet esse in consilio, & indifferentia in
ratione. Et in hoc consistit pulchri-
tudo vitæ humanæ, ut quis videat in no-
stris actionibus & desideriis ardorem
magnanimum & nullam præcipitatio-
nem.

Deus sine omni perturbatione agit
ea, quæ agere tenetur ut Deus, & est si-
cut sol in medio cœli, semper occupa-
tus cum infinitis operibus, & tamen sem-
per tranquillus.

Sis ejus umbra in horologio solari
hic in terris. Progredere, & eas eò, quò
tua obligatio te vocat. Fac ea quæ face-
re tenetur is, qui regit aliquam domum,
aut civitatem, vel statum, aut qui regit
actiones Populorum. Sed sis tam sapiens,
& ita tranquillus, ut appareat per tuam
modestiam & tranquillitatem, quod sis
in perfecta pace, nullam habens indis-
cretam sollicitudinem.

REGULA SEPTIMA.

*Fatus statim indicat iram suam, qui
autem dissimulat injuriam, calli-
dus est. Prov. 12.*   PARA-

Handwritten notes in red ink on the book's spine, including the word 'milia' and other illegible characters.

PARAPHRASIS.

Ordinaria hominis indiscretio est, cito suam declarare cholera. Vnde eam quærit extinguere. Interesse illi secretò conducit: dum nascitur, Politicus eam regit; Sapiens verò illam deprimat, & statim mori facit.

REFLEXIO.

FAc adhuc melius, & si est possibile ex momento dum nascitur, eam in pedias. Quàm parum etiam temporis irregularis cholera remanet in tua anima, vel apparet in tua facie, certò manebit nisi cum disordine & pudore Sui inopinati motus non sunt tua mina, sunt tuæ debilitates, & quam tibi nullam culpam infligant, nihilominus tibi malè quadrant, & cum sit hoc eos suppressere, plus erit illos planè sentire.

Scio benè quod gloriosum sit, resistere & vincere, sed cum est in quaestione resistendi alicui periculosa passioni, se ipsum vincendi, magis gloriosum est nullos sentire motus, & nihil apud habere, quod necessariò destrui debet, aut quod timendum habeas.

Time tales triumphos, quibuscum deberes esse captivus, & elige potius habere perfectam sanitatem, quam remedia pretiosa; habere spiritum patientem & modestum, quam excellentes regulas contra impatientiam.

Intellige, quod ipsa prudentia, quae personis facile excandescentibus & biliosis tribuit multas pulchras instructiones pro moderando eorum ardore, si esset in illorum potestate suam reformare naturam, nullum aliud ipsis daret consilium, quam hoc unicum verbum.

Formate alium.

REGULA OCTAVA.

Spiritum ad irascendum facilem

Quis poterit sustinere? Prov. 18.

PARAPHRASIS.

Quis potest vivere cum homine, qui continuo irascitur, & sine data causa, qui subjectus est frequentibus accessibus unius cholera immoderata? Sed quomodo potest se ipsum in tam pudendo statu sufferre?

Quod pejus est, hoc ipsum malum, sicut
F alia

Handwritten notes in red ink on the book's spine, including the word 'OCTAVA' and some illegible characters.

alia mala inferni non habet remedia
do quo non potest sanari antequam
cesset vivere, vel redeat ad principium
suae vite, pro mutando suo tempore
mento & accipiendo alio corpore.

REFLEXIO.

INter choleras illa est magis im-
portabilis, & homine aliqua qualitate
prædito indigna, quæ à se ipsa accen-
ditur, & quidem sicut quædam tempestiva
nubes, ex qua inopinatè procedunt
fulgura & horribiles boatus, quæ
eò nemo & nullus hominum ignem
miserit.

Nemo apud tales personas potest
securus, vel in pace; Nec quidem ce-
tum ipsæmet pacificè degunt. Quæ
licatus cuiusdam infirmi Principis
portet subtiliter & sollicitè progredi
cum timore ac circumspectione in-
cere, ut non expergefiat.

Mirabile est fatum taliter confu-
torum hominum; Secundum opinio-
nem Philosophi nihil est in mundo
quod non videtur ipsis circum-

spinis, & non putent se offendi ab omnibus qui ipsos tangunt aut accedunt.

Et in omnibus honestis civitatibus, in beneficiis & gratiis inveniunt aliquid quod ipsos offendat. Hoc idem quod loqueris, aut quod ipsis facis ad eorum complacentiam, de eo conqueruntur, & credunt se esse offensos.

Tua verba & tuæ actiones etiam magis respectuosæ sunt spicula quæ eorum bilem promovent; Vides enim eos inopinatè extra se proVectos, in horribiles furores, quia illorum genius audivit aliqua verba, vel vidit in oculis quædam æquivoçæ aut aspectus inversos, quos non intellexerat.

Verum est quod unusquisque habeat suas debilitates & miseras diversimodè distributas per ipsam corruptam naturam, infelix ille homo, cui hæc obvenerunt. Time & plora si eas accepisti.

Scio benè quod tu has choieras voces accidentia inevitabilia, vel errores necessarios, qui excusationem & compassionem merentur. Ex quo oritur magna quaestio, ut veniamus ad ipsum punctum.

Handwritten notes in red ink on the book's spine, including the word "infirmitas" and other illegible characters.

ctum. Nemo conqueritur, quod in infirmitati sis subiectus tanquam iniuriam humanæ naturæ, sed quilibet conqueritur, quod cum hominibus vivere præendas. Magnum est infortunium hanc pestem in cordis intrinseco seculo ferre, majus crimen illud ferre ad quam urbem, & comparere cum ipsa humanis societatibus.

Et quod adhuc est inexcusabile, quod eam circumferas ad ipsa tribulamenta, & quod velis exercere aliquod officium, in quo eris obligatus convenire & tractare cum omnis sortis hominibus.

Quare mundus scandalizatus quod die in tua persona cogitur agnosceret le opprobrium humanitatis, & contempnari stante tua cholera omnes iniquitates & stultitias tuæ infirmitatis brutalis & ridiculæ.

Vel sanare, vel te abscondi. Hinc quidam ex senioribus benè dixit, quod intra & cryptæ sint habitationes præparatæ per ipsum Creatorem pro peccatis subiectis impetuosarum & eccensarum cholerarum.

Disce id quod natura te docere deberet, & id quod omnes honesti homines concipiunt, nempe omnium afflictionum nihil crudelius, & minus supportabile esse, quam non posse sufferri ab aliis. *Spiritus ad irascendum facilem, quis poterit sustinere?*

REGULA NONA.

Noli querere à Rege Cathedram honoris. Eccl. 7.

PARAPHRASIS.

In tuo corde nullum des ambitioni locum; non relinquant ut hic ventus te urgeat, & te faciat cum pudore currere post fumos & vanitates, nec etiam adspirare ad officia, quamvis in veritate essent honorabilia.

Dum gloria hujus mundi se tibi praesentat, & eam ipsa Providentia tibi mittit, acceptes illam, sed si tibi dicitur, ut ei obviam eas, vel illam per sollicitationes aut dona prevenias, excusa te, & da hoc humile & generosum responsum, quod minima officia oblata

*in illa
apud
Omnem
73*

ex amore sint digna & debeant accipari, sed quod maxima etiam offit non sint digna alicujus aestimatio debent anxiosè sollicitari.

Dic pariter, quod respectu aliorum locum, cessent ipso merito, si quis de petere id quod meretur.

REFLEXIO.

Ambitio malè quadrat prudentia honor est in decens stultitia.

Si es homo mali exempli, & si sit ordo aut scandalum in tuis actionibus fuge honores, & te absconde; si in casu aliquo Princeps te obligare vult petenda quadam gratia, non roga, quod admodum ille famosus stultus, recedendi à tuo Sole; roga eum, ut te in tuis nebris potius relinquere velit.

Considera eas dignitates quæ tibi conferuntur, & de quibus tui amici loquuntur, vel quas ambitio tibi insinuat, si tuam confusionem & infortunium diffidere potes eas ferendi per scientiam aut sufficientem virtutem.

Nihil enim turpius aut dedecorosius nobis est, quam ipsa gloria, dum ab gratia & merito possidetur,

Si enim verè sumus inæstimabiles, omnes dignitates & humanæ magnitudines in nobis nil aliud quàm opprobrium crescere faciunt.

Nostra statura Corporis super aliquo theatro nec fit pulchrior nec major, sed nostra parvitas tantùm magis apparet. Mitra & Coronæ non nos exaltant, nos eas portamus, & erimus semper parvi cum iisdem, si non aliàs, quàm propter illas magnæ personæ sumus.

Irascaris dum alii pro risu & recreatione te honorant, sed mirum, quod non gravius irascaris in statu in quo es, si sincerè & cum affectione te honorarent.

Honor serid factus personæ indignæ alicujus honoris, non minor ipsi erit causa alicujus cholera, quam honor alicui redditus à personis irridentibus.

Denique non sufferas ut exalteris, ne illi qui te videbunt in Cathedra honoris, gloriantur, se vidisse tam benè, quàm Salamon, rem horribilem visu sub sole.

Malum quod vidi sub sole, positum stultum in dignitate sublimi.

REGULA DECIMA.

*Tristitiam non des anima tua,
non affligas te metipsum in con-
silio tuo.*

PARAPHRASIS.

*Non oneraris sollicitudinibus, nec inqu-
tudinibus: Reijce tristitiam ex con-
silio tuo. Tristitia enim mortem multis
hominibus, & nihil prodest, quam da-
re potentiam multis pœnis hujus vite,
permutare umbras & apparentia
mali in vera & immortalia mala.*

REFLEXIO.

Quando quædam injuriosus occu-
patione, & delibera cum eadem sine
quietudine & perturbatione mentis,
ut cogitationes tuæ te illuminent,
non totaliter consumant; ut negotia
occupent, non verò te affligant, & in-
quam quietem turbent: Sunt enim
data pro officio tuæ rationis, non
pro tuo supplicio.

In tuis actionibus considera cum

MA. timentia tuos errores, qui proveniunt ex
 dispositione fortunæ, aut etiam à te ip-
 so. Crede quod aliquis sit sufficienter
 prudens & qualificatus, qui per decem
 errores didicit quendam actum, vel ali-
 quod negotium feliciter peragere. Non
 desperes in huiusmodi infortuniis, cona-
 re ex iis illuminari.

Excelsens enim est remedium, exi-
 mendi se ab inquietudinibus, dum quis
 officio aut dignitate sua occupatur, re-
 tinere passiones suas in obedientia &
 ordine, & sapius elevare mentem ad
 Deum, & cum ipso familiariter conver-
 sari per continuas conversationes unius
 respectuosa confidentiæ.

Et quamvis sciat omnia, quæ tu in
 tuis negotiis scire potes, imò adhuc me-
 lius cognoscat omnes tuas inquietudi-
 nes & difficultates, quibus turbaris, &
 quæ in tua mente irresolutiones gene-
 rant, sibi tamen complacet, eas à te ipso
 percipere, sunt enim secreta tui cordis,
 quæ ipsius amori tribuenda sunt; Con-
 fidenter eadem ipsi revela; accede abs-
 que timore, & crede quod in tuo cubi-
 culo,

F 5

culo, & locis, ubi cum ipso solus moris, ejus unica sit sollicitudo solummodum tui recordari, quasi tota applicatio tua providentiæ & benignitatis tantum tu particularibus necessitatibus occupatur. Est etenim ibidem pro tua consolatione, ut audiat statum tuæ domus tui officii, aut tuæ conscientia: dico ergo eidem liberè & cum sinceritate, quod tibi est notum; Aperi illi cor tuum, monstra omnes ejus amaritudines & inquietudines, ac omnes motus tuarum cogitationum, quæ circumaguntur per timores & tristitias. *Vide Domine quoniam tribulor.* Ecce mi Deus me perditum & submersum in mari dolorum. Sed nihil tibi dicendum habeo, quia ut exaudias mea suspiria, & me amas. Tu vides meas inquietudines & lachrymas, & ego video meum remedium in tuo corde, & tuis labris, loquere & me consolare; Ad minimum non dedignere me aspicere, sed relinque exire ex oculis eam virtutem, quæ afflictos ipsa afflictionum tumba extrahit, & quæ vitæ vigorem tribuit.

Nam tibi quodammodo irascitur,
 quod in tuis displicentiis consolationes
 in creaturis quæras, & dum hæ non pos-
 sunt vel non volunt te juvare, compla-
 cet sibi, quod de super ipsi tuam men-
 tem aperias propter illarum impoten-
 tiam aut ingratitude. *Verbosi amici
 mei: Tibi enim divine Salvator narro
 meas afflictiones, & offero meas lachry-
 mas; Ad Deum stillat oculus meus.*

Qui propter suam benignitatem to-
 tus inclinatur tibi omnes accordandi
 desiderabiles consolationes, vult enim
 cogi per tuas remonstrations & preces,
 quæ ipsi libertatem demunt tibi aliquid
 denegandi.

REGULA UNDECIMA.

*Averte faciem tuam à muliere com-
 pta. Eccl. 5.*

PARAPHRASIS.

*Non relinquant ingredi in animam tuam
 & tuos oculos aliquem amorem. Ab-
 strahere oculos tuos à fœmina qua pla-
 cere appetit, & non intueri aliquam
 pulchritudinem, qua ad te venit, ut*

Handwritten text in red ink on the book's cover, including the words 'milia' and 'pianit'.

te cœcum reddet, & auferat omnem
spem videndi infinitam & supremam
illam pulchritudinem.

R E F L E X I O.

A Nulla re magis paveas quàm
amore & affabilitatibus scemini
alicujus malitiôsæ. Time ejus accessum
& civilitates. Time ejus vocem, oculum
& manus; Nihil enim habet dulce
amabile, quod non tanquam mortuum
apprehendas.

Ipsius instinctus scit facere sagittas
jacula ex omnibus rebus, quæ naturæ
ipsi largita est.

Quod aliàs pro nihilo reputare potest
in ipsa periculum gignit. Non est necesse
se aliud, quàm unicus ictus oculi, ut
dejiciat, non nisi unicus crinis, ut te al-
get. Ipsa fuga tibi parum prodest,
eam vidisti, antequam fugisti, certè non
procul fugies.

Ne attendas fallaciæ mulieris; venenum
ejus, quasi ros qui ex ore provènit, su-
cile & delitiosè cor tuum occupat, sed
brevis mutatur in venenum, quod tu
viscera arrodit: *Favus enim distillant*

bia ejus: *Novissima autem illius amara, quasi absynthium.*

Res, quas tibi loquitur, proferunt in ore ejus periculosos appetitus: discursus ejus & aspectus splendorem habent similem alicujus cometæ, qui apparet, ut tibi prædicat tua infortunia. Quo eum vides, time, & crede, quod brevi plorabis.

Id quod te attrahit, & quod in facie ejus vides, sunt radii veri solis. Scaturigo ejus est pulchritudo Dei, aspice ex illa parte, & accede; Sed in quantum sunt signa inferiora, sunt superficies alicujus lutosi abyssi pleni desperationis & lacrymarum: Attende ne eò curras, & sequaris aliquam fatalem impetuositatem quæ te perdat.

Multi ante te in illum se ipso finet præcipitârunt, & ex fundamento hujus abyssi exeunt ex voces lugubres, & ii lamentabiles ejulatus, qui ab annis sex mille audiuntur, & repetunt hæc tristia verba infelicis Salamonis: *Vanitas & afflictio spiritus.* Illusiones & traditiones, falsæ pulchritudines, vera peccata, som-

134 *Consilia Sapiencia,*
nia deliciarum, & veritates æternorum
dolorum.

Ipsa prudentia Creatoris fecit opus
magistrale, dum formaret earum inge-
nium, & earum faciem, sed ut eas secum
contempleris, oportet vel revocare ten-
pus innocentia, vel expectare diem
gloriae & immortalitatis.

REGULA DUODECIMA.

Homo sapiens attendit ab inertiis
Eccl. 18.

PARAPHRASIS.

Remedium magis ordinarium, ut pro-
servemur ab inordinatis passionibus
est ipse labor.

Homo prudens nunquam est otiosus; sed
non habet quo se occupet, cogitat in
illa qua fecit, & revidet omnes suas
actiones.

REFLEXIO.

A Varus occupatur circa bona huius
mundi: Ambitiosus, ut obtineat
& mereatur honores; Sapiens vult ha-
bere labores, conatur acquirere unam
occupationem ex altera, & providet

suis negotiis magis importantibus & necessariis pro vita humana.

Plus refert carere occupatione, quàm nutrimento. Cui unum vel alterum deest, necessariò peribit : differentia est, quod fame quis moriatur citò & cum despectu , per otium verò lentè & cum pudore.

Quod pejus est, hoc idem otium plus operatur quàm ipsa mors, cum in nobis corrumpat id, quod est incorruptibile & divinum.

Pulchritudo ingenii, bonum naturale, fortitudo animi, & puritas conscientiaè habent igneam naturam, quæ non potest durare aut conservari quam per motum & actionem. Est enim illam extinguere, si reddatur immobilis, & id facit otium, quod per suam criminalem quietem destruit plura, quàm tempus per suas agitationes, & cursus, qui omnia invertunt.

Quod tempus per sex mille annos soli facere non poterat, id unus dies otiosus absque agitatione perficeret ad ejus destructionem.

Non

Handwritten notes in red ink:
...
...
...
...
...

Non oporteret nisi unam horam
adhuc minus ad destructionem innocen-
centiæ & fidelitatis unius animæ, quæ
omnes crudelitates tyrannicæ, & omnes
voluptatum similitates non poterat
corrumpere spatio longorum annorum.

Ubique otium est origo mali. Mos-
tales herbæ, bestia venenosæ, omnes
corruptiones, pestes & fames nascuntur
ex otio, & immobilitate elementorum.

Non inveniuntur peccata ignoran-
tiæ, ipsæ stultitiæ & desperationes, quæ
in animabus, quæ nihil habent quod
agant, nisi tormentare se ipsas. Certum
est id, quod quidam sapiens dixit, quod
pro punitione infinita & æterna alicujus
genii aut animi non sit necesse alius in-
fernus quàm perpetuum otium.

REGULA DECIMA-TERTIA.

*Avocare, & lude, & age conceptio-
nes tuas, & non in delictis. Eccl. 3.*

PARAPHRASIS.

*Interrumpe tuos labores, dum ratio &
necessitas id requirunt, lude & ve-
scea tuum animum per aliquam*

erit.

creationem honestam, & ut melius facias, sequere tuas inclinationes, & fac secundum tuum genium. Elige in tuis oculis eum modum, quem scis tibi magis placere, & qui proximior est ad te recreandum.

Nihilominus sit in his occasionibus principalis tua sollicitudo, fugere recreationes periculosas tue innocentia, & menti tue imprimere, quod melius sit plorare cum Sanctis, quam ridere in societate peccatorum; quod sufficiat sumis conversari, ut criminalis inveniaris, & ita ludere cum illis ut aliquis brevi tam miserabilis, quam criminalis judicetur. Lude & non in delictis.

REFLEXIO.

Lusus est sapiens institutio naturæ, & unum necessarium exercitium vitæ humanæ. Nostra vita quolibet die, ut regatur secundum regulam divinæ Providentiæ, debet esse sicut nostra manus, divisa in quinque partes differentes, nempè devotionem, laborem, quietem, somnum & lulum.

Hinc

Hinc apparet, quod lusus in hac divisione teneat ultimum locum, & quod certi reformatores non sine causa judicaverint, quod oporteret abscindere nostra manu hunc minorem digitum, tanquam rem inutilem, & incongruam. Si autem vis cognoscere, quantum necessarium sit, ut ibidem permaneat, quantum lucri capimus ex hac præter inuitate, observa dum ludis hæc tria vel quatuor consilia, quæ accepta sunt ab exemplis & regulis sapientioris ab eius Principis, qui unquam aliquando thronum calcarunt.

Lude, dixit ille, & recreationem tibi sume, sed cujuscunque possis esse conditionis, nunquam lude quam post laborem.

Natura non invenit lulum, quam subleuet & compenset homines, qui labore discedunt: negligentes & otiosos furantur hanc remunerationem naturæ, nec nobilitas, nec divitiæ eos excusant, sunt criminales à tempore quo ludunt.

Nihil appone lusui, quod tuæ conscientia nocere possit, & tibi causare aliquid

quod

quam inquietudinem dolorem aut peccatum.

Sis modestus & conserva respectuosum silentium ; dum lusus tibi favet ; ride, quando perdis, & de nulla re irascearis, quæ tibi accidere possit : sis æqualiter quietus & affabilis tam in fortuna quam infortunio, & assuesce sine aliqua emotione obviare omnibus mutationibus capriciosæ fortunæ, non mutare visum nec animum, & nunquam rapi per aliquam extraordinariam admirationem, dum vides magnas hujus Orbis revolutiones & motus regnorum per inconstantiam fortunæ conquassatorum.

Imitare illum Regem, de quo loquitur Sidonius, quod luserit, ut studeat, quomodo possit devenire aliquis magnus Monarcha, & lucrari aut perdere victorias, ità tamen ut nihil perdat de solita moderatione, & tranquillitate sui animi.

Fac adhuc amplius, & addisce ut perfectè ameris, quomodo excellentes qualitates nobiliorum animarum magis æstimentur, & majorem splendorem & potesta-

potestatem supra aliorum voluntatem obtineant. Et dum eorum lucraris pecuniam, lucrare pariter eorum corda. Monstra tunc temporis tuam bonam naturam & honestam inclinationem, & per tuas manus hunc vinculum tuum ad versarium eò deducas, quò debeat magis cogitare ad tuam virtutem, quam suam perditionem; Et cordetenus confiteri cogatur, se plus lucraturum fuisse si posset tuo uti exemplo, & tibi assimulari.

Non perde aliquem lusum, nisi si & semel lucreris id quod alicui viro honesto desiderabile est, nempe monstras in sua facie, & in suis discursibus talis affabilitatem, quâ obligentur spectatores, quamvis te videant perdere, in hac tamen prorumpere verba, quæ olim Theodosio magno fuerant dicta, quod nempe velint potius esse victi, & perdere tecum, quam vincere & cum aliis esse felices.

Denique ut lusus tibi sit schola perfectionis, non recede à lusu, quam sapientior & magis instructus, antequam
lucris

lucreris. *Lude, & non in delictis* Lude, tibi dico, sed sedulò attende, ne cadas in eam infelicitatem, in qua invenitur cumulus omnium infelicitatum & criminum, quod est se lusui totum tradere, & postposita omni alia felicitate, illi dies noctesque impendere, & in eo quodammodo transigere æternitatem.

Sancti Patres mirabilia scripserunt de hac materia, & tali modo locuti fuerunt, ut fecerint pavere primos Christianos, super quo non habeo, quàm hæc duo tibi verba dicenda, quod ex omnibus dæmonibus, qui homines cruciant duo crudeliores sint, Avaritia & Lusus. Avaritia est ardor inextinguibilis, semper acquirendi, & nihil dispensandi aut perdendi: Lusus verò rabies insatiabilis sine intermissione perdendi, omnia bona quæ in domo inveniuntur, & quæ apud amicos mutuò accipi possunt, simul corradendi, ut stante pede projiciantur per unicum alearum jactum in unum abyssum, simulque quodammodo totas creditorum & amicorum domos invertant.

Quod

Quod tamen non provenit ab electione voluntatis humanæ, sed a flamma ignis infernalis, quæ ingressa animalium, hos ducit & urget, ac totaliter cogit, ut postquam luserunt & perdidissent suam pecuniam, suos redditus, bona, suas domus, sua mobilia, suos habitus, & sua lecta, ludant adhuc propriam suam libertatem, & se sclavos victoribus tradant; Ita ut ludant per suis corporibus, & ea fortunæ facient & insaniei deceptorum, perdant proprias animas, & eas dæmonibus sacrificiando, ita ut signent proprio sanguine schedas & contractus hujus æternæ donationis: ita ut illudant suo Deo, ei renuncient per execrabiles abjurationes, per blasphemias, per renegationes, & per desperatas exclamationes quas contra cælum proferunt durante eorum furore, rumpendo & pessumdando ipsum Crucifixum Dominum.

Quibus non solummodo se ipsos & suos etiam absentes hæredes perdunt. Quia cum sit verum id, quod quoties in omnibus societatibus dicitur, quod

inter hos Dominos & Dominas quæ
superbis vehuntur rhedis, & magnifico
stipulantur famulatu, tales inveniuntur,
quorum parentes aut avi stipem qua-
rebant per plateas, aut panem serviendo
lucrabantur: non minus verum est,
quod inter illos pauperes, qui hodie sti-
pem quaerunt, tales inveniuntur, quo-
rum avi ludendo suos comitatus & no-
bilitates perdiderunt, facti parricidæ
propriarum familiarum, & antecesso-
res hujus pauperis posteritatis. Qui-
dam sapiens rectè dixit, quod quemad-
modum argentum & aurum novas pro-
ducit familias; Ita lusus cum aliis illece-
brosis & damnosis consumptionibus
destruit antiquas. Quam multa magna
nomina in historiis leguntur, de quibus
nullus hæres in Provinciis invenitur.

Illi homines & foeminae qui multum tem-
poris & superfluae habent pecuniae, & u-
num ac alterum diu noctuq; consumunt
ludendo, erunt proprie illi, qui in hora
judicii condemnabuntur ad infernum,
ideò quod pauperibus non subvenerint.
Quilibet proferet suam excusationem, hi
quod

quod tempus non habuerint, alii quoque media ipsis defuerint, & alii, quod ipsi pauperes fuerint. Lufores verò, non habebunt quod respondeant aliud, quàm quod noluerint, & quod magis lufum quàm Iefum amaverint Crucifixum.

Unico verbo, *Lude & age conceptas tuas, & non in delictis.* Labora, tua conserues media, lude & recreare tuam conserues fanitatem, tuam innocentiam, & tuam vitam, ut placeas Deo & obedias legibus suæ Providentiæ.

ARTICVLVS QVARTVS

De regimine lingua.

REGULA PRIM. A.

Responsio mollis frangit iram, sermo durus suscitatur furorem. Prov. II

PARAPHRASIS.

Ensis non domat hominum choleram, verò verbum suave & humile. Dum illi clamant, nos pariter clamamus utimur injurijs, minis & medijs violentibus, ut eos tacere faciamus, interim nostri obliviscimur,